

Ιστορία

Ο Χίτλερ αποφασίζει να κηρύξει τον πόλεμο στις ΗΠΑ

1941

Η επίσημη κήρυξη του πολέμου είχε αναγνωσθεί το απόγευμα της 11ης Δεκεμβρίου στον Αμερικανό επιτετραμμένο στο Βερολίνο από τον Γιάακιμ φον Ρίμπεντροπ, υπουργό Εξωτερικών του Ράιχ

ΠΑΝΩ ΔΕΞΙΑ: Ο πρόεδρος των ΗΠΑ Φ. Ρούσβελτ
ΚΑΤΩ ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ο Χίτλερ ανάμεσα σε συμμάχους και επιτελείς του
ΚΑΤΩ ΔΕΞΙΑ: Η Αμερική δέχεται επίθεση από την Ιαπωνία στο Περλ Χάρμπορ

Πηγή: Ian Kershaw
 Μοιραίες επιλογές
 Μετάφραση: Νίκος Μαστρακούλης
 Εκδόσεις Πατάκη
 Σελ.: 840

Έχει χαρακτηριστεί η «πιο αιγινιακή» από τις αποφάσεις του Χίτλερ κατά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Στο αποκορύφωμα του μακροσκελούς λόγου του στο Ράιχσταγκ το απόγευμα της 11ης Δεκεμβρίου 1941, ο Χίτλερ ανακοίνωσε ότι η προσπάθεια της Γερμανίας και της Ιταλίας να αποτρέψουν την επέκταση του πολέμου και να διατηρήσουν τις σχέσεις με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, παρά τις μακρόχρονη «ανυπόφορες προκλήσεις του προέδρου Ρούζβελτ», είχαν αποτύχει. Κατά συνέπεια, βάσει των όρων του Τριμερούς Συμφώνου της 27ης Σεπτεμβρίου 1940, η Γερμανία και η Ιταλία θεωρούσαν ότι ήταν αναγκασμένες, στο πλευρό της Ιαπωνίας, «να δώσουν από κοινού τον αγώνα για την άμυνα, και με αυτό τον τρόπο για τη διατήρηση της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας των λαών και των αυτοκρατοριών τους, εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής και της Αγγλίας».

Η επίσημη κήρυξη του πολέμου είχε αναγνωσθεί νωρίτερα εκείνο το απόγευμα στον Αμερικανό επιτετραμμένο στο Βερολίνο από τον Γιάακιμ φον Ρίμπεντροπ, υπουργό Εξωτερικών του Ράιχ, ο οποίος με την κοφτή υπόκλιση στο τέλος της αράδας είχε διακόψει τις σχέσεις μεταξύ Γερμανίας και Ηνωμένων Πολιτειών.

Τέσσερις μέρες αργότερα η τακτική σύνοψη από τις βολιδοσκοπήσεις της γερμανικής κοινής γνώμης, την οποία συνέταξε η Υπηρεσία Ασφαλείας (Sicherheitsdienst ή SD), που είχε ξεκινήσει ως όργανο παρακολούθησης του ίδιου του

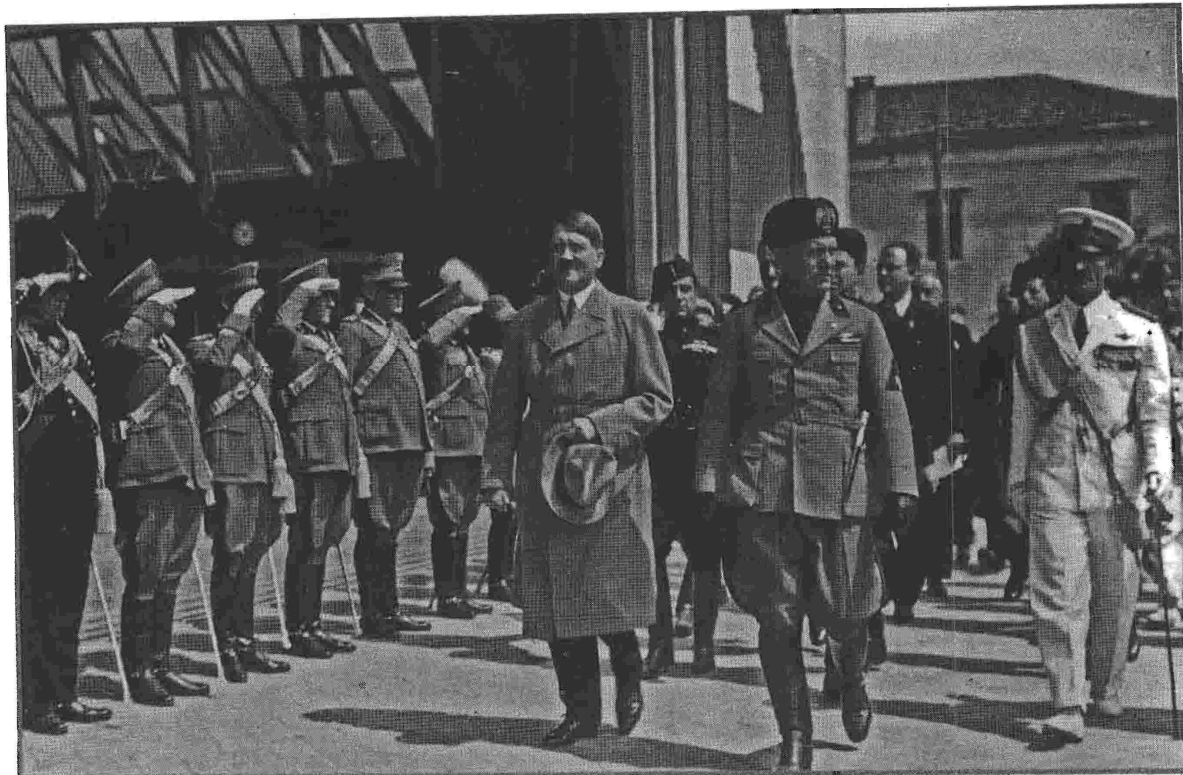
Όσοι ανησυχούσαν για το ότι ο πόλεμος θα διαρκούσε πλέον πολύ και ότι σε αυτόν ενεπλάκη ένας πανίσχυρος νέος εμπόλεμος, με πρόσβαση σε αφάνταστους πόρους, δεν διέδιδαν ανοικτά τις απόψεις τους

ναζιστικού κόμματος και αργότερα είχε ενσωματωθεί στο τεράστιο και επεκτεινόμενο δίκτυο των SS και της Αστυνομίας του καθεστώτος, ανέφερε ότι «η κήρυξη πολέμου εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών δεν προκάλεσε καμία έκπληξη και ερμηνεύτηκε ευρύτατα ως επίσημη επιβεβαίωση αυτού που ήδη αποτελούσε πραγματικότητα». Μόνο εικασίες μπορούν να γίνουν για το κατά πόσο η σύνοψη αυτή ήταν ακριβής. Ακόμα και η ίδια συνέχιζε καταγράφοντας «μερικά περιστατικά σχόλια έκπληξης και μιας κάποιας ανησυχίας για την προσθήκη ενός νέου εχθρού» που ακούγονταν στην ύπαιθρο. Και εμφανώς γίνονταν, έτσι έδειχνε η σύνοψη, εικασίες για το τι σήμαινε αυτό – έναν παρατεταμένο πόλεμο στη θάλασσα, που θα διαρκούσε χρόνια. Ακόμα και πριν από την κήρυξη του πολέμου εναντίον της Αμερικής, μακριά απ' τα αυτά των πληροφοριοδοτών της αστυνομίας, ακούγονταν απαισιόδοξες φωνές που προφήτευαν ότι ο πόλεμος θα διαρκούσε πέντε χρόνια, ότι η αμερικανική βοήθεια είχε σώσει τη Βρετανία, ότι ίσως η Γερμανία δεν θα νικούσε και ότι στο τέλος θα επιτυγχανόταν μια συμβιβαστική διευθέτηση. Ένας απλός στρατιώτης, βέβαιος ότι η Γερμανία τελικά θα αναδεικνυόταν νικήτρια, εμπιστεύτηκε παρ' όλα αυτά στο ημερολόγιό του την ημέρα του λόγου του Χίτλερ στο Ράιχσταγκ ότι αυτό σήμαινε «πόλεμο για όλη μας τη ζωή», προσθέτοντας: «Καμένοι γονείς».

Όσοι ανησυχούσαν για το ότι ο πόλεμος θα διαρκούσε πλέον πολύ και ότι σε αυτόν ενεπλάκη ένας πανίσχυρος νέος εμπόλεμος, με πρόσβαση σε αφάνταστους πόρους, δεν διέδιδαν ανοικτά τις απόψεις τους. Όμως κατ' ιδίαν η αγωνία ήταν διδασκαλική. Οι μήνες του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ήταν ακόμα οδυνηρά έντονα. Σύμφωνα με αναφορές που καθόρθωναν να βγουν από παράνομες σοσιαλιστικές πηγές, πολλοί Γερμανοί «δεν έχουν ξεκάσει ότι η συμμετοχή της Αμερικής στον τελευταίο Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν αυτή που καθόρισε την έκβασή του και σφράγισε την τύχη της Γερμανίας». Ένας Γερμανός αξιωματικός, που έδρευε στη Βαρσοβία, σε επιστολή του προς τη σύζυγό του την επομένη της κήρυξης του πολέμου, έγραφε ότι η είδηση του είχε προκαλέσει «τρόμο». «Αυτό που πιθανότατα κάθε Γερμανός φοβόταν», πρόσθετε, «έγινε πραγματικότητα». Ο φόβος αυτός ερχόταν να προστεθεί στην τεράστια ανησυχία των Γερμανών για τα προσφιλή τους πρόσωπα που μάχονταν σ' έναν στρατό που είχε τελματωθεί στις παγωμένες ερημίες της Ρωσίας και αντιμετώπιζε την πρώτη σοβαρή στρατιωτική κρίση από την έναρξη του πολέμου, περισσότερο από δύο χρόνια νωρίτερα.

Ακόμα και ο Γότφριντ Γκαίμπελς, ο υπουργός Προπαγάνδας του Χίτλερ και ένας από τους στενότερους και πλέον έμπιστους συνεργάτες του, υπαινιχθηκε την ανησυχία του που ενέπλεκαν άμεσα στη σύγκρουση έναν ισχυρό νέο εχθρό.

ΑΡΙΣΤΕΡΑ: Ο Χίτλερ παρελαύνει δίπλα στον... συνεταίρο του Μουσολίνι
ΚΑΤΩ: Γκαίμπελς, ο πιο γνωστός συνεργάτης του Φύρερ

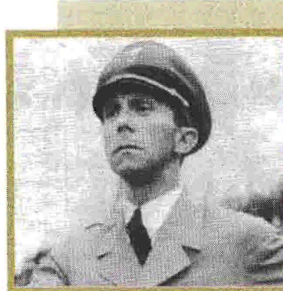
Καταγράφοντας στο ημερολόγιό του πρόχειρα την ουσία μιας τηλεφωνικής συνομιλίας του με τον Χίτλερ, λίγο αφότου έφτασε στο Βερολίνο η είδηση της ιαπωνικής επίθεσης στο Περλ Χάρμπορ, ο Γκαίμπελς σημείωνε ότι η Γερμανία «βάσει του Τριμερούς Συμφώνου (...) πιθανότατα δεν θα αποφύγει την κήρυξη του πολέμου εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών». Και ακολουθούσε μια αποκαλυπτική φράση: «Όμως αυτό δεν είναι πλέον τόσο κακό», αφού, όπως υπέθετε, τις προμήθειες που δίνονταν ως βοήθεια προς τη Βρετανία αναγκαστικά θα τις απορροφούσε ο πόλεμος στον Ειρηνικό. Επρόκειτο για μια ελάνθιστη, αθέλπητη νύξη από την πλευρά του Γκαίμπελς ότι ακόμα και αυτός έβλεπε τον πόλεμο εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών ως ανησυχητική εξέλιξη. Φυσικά, η υποσυνείδητη αμφιβολία εξαφανίστηκε γρήγορα, κάτω από τις συνήθεις διαχύσεις βεβαιότητας.

Η στρατιωτική ηγεσία, που ήδη γνώριζε πάρα πολύ καλά το μέγεθος της κρίσης στο Ανατολικό Μέτωπο, ήταν λιγότερο αισιόδοξη, τουλάχιστον αν μπορούμε να στηριχτούμε στις μεταπολεμικές της αναμνήσεις. Στον υπασπιστή του Χίτλερ, προερχόμενο από τη Luftwaffe, Νικολάους φον Μπέλοβ, που είχε μόλις επιστρέψει από άδεια ενός μηνός, είπαν ότι το Περλ Χάρμπορ έδινε στη Γερμανία ένα σήμα να κηρύξει τον πόλεμο στην Αμερική. Ο ίδιος σοκαριστηκε, όπως έγραψε αργότερα, με την «ασχετοσύνη» του Χίτλερ για το «δυναμικών» των Ηνωμένων Πολιτειών, την οικονομική και στρατιωτική ισχύ τους, που είχε διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο ξανά στο παρελθόν, στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Το θεωρούσε έκφραση της «ερασιτεχνικής προσέγγι-

σης» του Χίτλερ και της περιορισμένης γνώσης του για τις ξένες χώρες.

Ο υποναύαρχος εκείνη την εποχή Καρλ Νταίνιτς, διοικητής του γερμανικού στόλου υποβρυχίων, αταλάντευτα πιστός στον Χίτλερ, αιφνιδιάστηκε εξίσου από την είδηση ότι η Γερμανία βρισκόταν σε πόλεμο με την Αμερική. Τον Σεπτέμβριο είχε πει στον Χίτλερ ότι σε περίπτωση που οι Ηνωμένες Πολιτείες παρασύρονταν στον πόλεμο, ήθελε να προειδοποιηθεί σχετικά έτσι ώστε τα υποβρύχια να ήταν κατάλληλα τοποθετημένα για να εκμεταλλευτούν πλήρως το στοιχείο του αιφνιδιασμού και να καταφέρουν ένα μείζον πλήγμα όσο οι αν-υποβρυχιακές άμυνες ήταν ακόμη αδύναμες. Η γερμανική Ανώτατη Διοίκηση αιφνιδιάστηκε και η ίδια από την ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ στις 7 Δεκεμβρίου 1941. Εκείνη την ώρα δεν υπήρχε ούτε ένα γερμανικό υποβρύχιο σε αμερικανικά ύδατα.

Ο υποστράτηγος Βάλτερ Βάρλμντ, δεύτερος στην ιεραρχία υπό τον στρατηγό Άλφρεντ Γιοντλ, τον κυριότερο σύμβουλο του Χίτλερ σε ζητήματα επιχειρησιακού σχεδιασμού, επανέλαβε την κατηγορία για ερασιτεχνική εσφαλμένη στρατηγική, η οποία επιβαλλόταν με αυθόρμητες αποφάσεις που λαμβάνονταν χωρίς διαβούλευση ή συλλογισμό. Ο ίδιος είχε μόλις ακούσει την είδηση της κήρυξης του πολέμου στο προεκχωρημένο αρχηγείο του Χίτλερ στην Ανατολική Πρωσία και συζητούσε τις συνέπειες με μερικούς επιτελικούς αξιωματικούς, όταν, το απόγευμα της 11ης Δεκεμβρίου, ο Γιοντλ του τηλεφώνησε από το Βερολίνο. «Άκουσες ότι ο Φύρερ μόλις κηρύξε τον πόλεμο στην Αμερική;» ρώτησε ο Γιοντλ.

Η γερμανική Ανώτατη Διοίκηση αιφνιδιάστηκε και η ίδια από την ιαπωνική επίθεση στο Περλ Χάρμπορ στις 7 Δεκεμβρίου 1941

«Ναι, και δεν θα μπορούσαμε να εκπλαγούμε περισσότερο» απάντησε ο Βάρλμντ. Ο Γιοντλ επισήμανε ότι τώρα χρειαζόταν επειγόντως να εξετάσουν πού μπορεί να ανέπτυσαν τις δυνάμεις τους οι Ηνωμένες Πολιτείες. Ο Βάρλμντ συμφώνησε, προσθέτοντας ότι «μέχρι στιγμής δεν έχουμε καν σκεφτεί το ενδεχόμενο ενός πολέμου εναντίον των Ηνωμένων Πολιτειών, έτσι δεν έχουμε καθόλου στοιχεία στα οποία να βασισουμε αυτή την εξέταση».

Η απόφαση να κηρυχθεί ο πόλεμος στις Ηνωμένες Πολιτείες, για την οποία δεν είχε ζητηθεί, ούτε είχε δοθεί, καμία συμβουλή από τη Wehrmacht. «Κατά συνέπεια τώρα ήμασταν αντιμέτωποι με έναν διμέτωπο πόλεμο», θυμόταν αργότερα ο Βάρλμντ, «ήταν άλλη μια τελείως ανεξάρτητη απόφαση στη σοβαρότερη μορφή που θα μπορούσε να διανοηθεί κανείς. Τα πολεμικά σχέδια του Χίτλερ μέχρι τότε στόχευαν στην ταχύτατη εξέλιξη της Ρωσίας ως "παράγοντα στρατιωτικής προστασίας", προκειμένου στη συνέχεια να χρησιμοποιήσει τη συγκεντρωμένη δύναμη της Wehrmacht για να δώσει ένα τέλος στον πόλεμο στη Δύση. Τώρα το καλύτερο που μπορούσε να ελπίζει κανείς ήταν να αποφύγουμε τη συντριβή μεταξύ δύο αντιπάλων στην Ανατολή και στη Δύση, των οποίων το συνδυασμένο πολεμικό δυναμικό ήταν απείρως ανώτερο από το δικό μας». Ο Βάρλμντ πίστευε ότι ο Χίτλερ ήταν «κυριολεκτικά ηνυσιασμένος από την ίδια του την αντίληψη για την πολιτική κατάσταση και δεν λάμβανε επαρκώς υπόψη τις στρατιωτικές συνέπειες».

xenofonb@gmail.com